

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 43/2024-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED]

[REDACTED] zastúpeného JUDr. Pavlom Gráčikom, advokátom, Farská 1337/40, Nitra, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tdo 18/2022 z 9. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Súčasne žiada priznať mu finančné zadostučinenie a náhradu trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Rozsudkom Okresného súdu Senica sp. zn. 1T/29/2020 zo 7. júna 2021 bol sťažovateľ uznaný vinným z obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) a ods. 2 písm. a) Trestného zákona účinného do 30. apríla 2022 na skutkovom základe uvedenom v tomto rozsudku. Za to bol sťažovateľovi uložený nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 10 rokov so zaradením do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia a ochranný dohľad v trvaní 2 rokov. Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ odvolanie, ktoré bolo uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 5To/55/2021 z 23. septembra 2021 podľa § 319

Trestného poriadku zamietnuté. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ dovolanie, ktoré bolo napadnutým uznesením podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietnuté.

III.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľovo konanie, ktorého sa dopustil v roku 2019, nemalo byť právne kvalifikované aj podľa § 172 ods. 2 písm. a) Trestného zákona účinného do 30. apríla 2022, pretože odsúdenie rozsudkom Okresného súdu Zvolen sp. zn. 2T/46/05 z 3. júna 2005 za trestný čin nedovolenej výroby a držby omamnej látky, psychotropnej látky, jedu a prekurzora a obchodovania s nimi podľa § 187 ods. 1 písm. b), c) a d) Trestného zákona v znení účinnom do 31. decembra 2005 bolo v čase vyhlásenia rozsudku okresného súdu zahladené uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 21Nt/26/2019 z 25. februára 2020. V tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje na § 128 ods. 6 a 7 Trestného zákona, ako aj na niektoré rozhodnutia všeobecných súdov, pričom v koncentrovanej podobe uvádza, že z hľadiska posudzovania zahľadzenia odsúdenia nemá byť významný čas spáchania skutku, ale okamih vynesenia odsudzujúceho rozsudku, prípadne vydania uznesenia súdu rozhodujúceho o odvolaní.

4. Napadnuté uznesenie je odôvodnené nedostatočne, pretože najvyšší súd sa nevyrovnal s argumentmi, ktoré sťažovateľ predostrel v dovolaní a v predošliých podaniach v konaní pred všeobecnými súdmi. Z tohto dôvodu je napadnuté uznesenie nepreskúmateľné.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Ústavnú sťažnosť sťažovateľa ústavný súd predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na odmietnutie ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

6. Ústavná ochrana základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy je rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity vyplývajúcim z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sú všeobecné súdy primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ako aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (m. m. napr. IV. ÚS 1/2023).

7. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že súčasťou základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže medzi obsahom tohto práva a základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy neexistuje zásadná odlišnosť, a preto ich namietané porušenie možno preskúmať spoločne – m. m. napr. II. ÚS 71/97, III. ÚS 201/2020, IV. ÚS 23/2023, IV. ÚS 246/2023) je aj právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou

len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli prakticky a efektívne dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom na poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (m. m. napr. I. ÚS 115/2020, II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05, IV. ÚS 22/2023).

8. O prípad porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozhodnutím alebo postupom všeobecného súdu pritom môže ísť okrem iného vtedy, ak by tento súd fakticky odňal komukkoľvek možnosť domáhať sa alebo brániť svoje právo na všeobecnom súde, alebo by rozhodol arbitrárne, bez náležitého odôvodnenia svojho rozhodnutia, prípadne pokiaľ by sa pri výklade a aplikácii zákonného predpisu natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa teda môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu aj v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli do takej miery zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, že by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (m. m. napr. I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07, IV. ÚS 22/2023, IV. ÚS 29/2023).

9. Taktiež podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) sa vyžaduje, aby vnútroštátne súdy dostatočne jasne uviedli dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, a to za súčasného rešpektovania práva na obhajobu (Hadjianastassiou proti Grécku zo 16. 12. 1992, sťažnosť č. 12945/87, bod 33). Rozsah povinnosti uviesť dôvody, ktorý sa odlišuje v závislosti od povahy rozhodnutia, musí byť určený v rámci okolností prípadu (Ruiz Torija proti Španielsku z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91, bod 29, Hiro Balani proti Španielsku z 9. 12. 1994, séria A, č. 303B; Georgiadis proti Grécku z 29. 5. 1997; Higgins proti Francúzsku z 19. 2. 1998). Aj keď vnútroštátne súdy nie sú povinné dať odpoveď na všetky im predložené námietky (Van de Hurk proti Holandsku z 19. 4. 1994, sťažnosť č. 16034/90, bod 61), z rozhodnutia musí byť zrejmé, že sa zaoberali všetkými podstatnými otázkami prípadu (Boldea proti Rumunsku z 15. 2. 2007, sťažnosť č. 19997/02, bod 30) a že dali konkrétnu a jednoznačnú odpoveď na argumenty, ktoré sú pre výsledok prípadu rozhodujúce (rozsudok Veľkej komory vo veci Moreira Ferreira proti Portugalsku č. 2 z 11. 7. 2017, sťažnosť č. 19867/12, bod 84). Rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (už citovaný Moreira Ferreira, bod 85; tiež Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119; m. m. napr. IV. ÚS 22/2023, IV. ÚS 29/2023).

10. Najvyšší súd na s. 8 a 9 napadnutého uznesenia poukázal na § 2 ods. 1 Trestného zákona, podľa ktorého trestnosť činu sa posudzuje a trest sa ukladá podľa zákona účinného v čase, keď bol čin spáchaný. Ak v čase medzi spáchaním činu a vynesením rozsudku nadobudnú účinnosť viaceré zákony, trestnosť činu sa posudzuje a trest sa ukladá podľa zákona, ktorý je pre páchatel'a priaznivejší. Následne najvyšší súd v podstatnom podotkol, že súčasťou trestnosti činu (§ 2 ods. 1 Trestného zákona) sú aj skutkové okolnosti činu, právne posúdenie činu a právna kvalifikácia činu, teda podradenie skutkových okolností prípadu pod správnu právnu kvalifikáciu. Okolnosť podmieňujúca kvalifikovanú skutkovú podstatu (zahľadenie odsúdenia) je teda otázkou právnej kvalifikácie, a preto je na sťažovateľov prípad potrebné aplikovať režim prvej vety § 2 ods. 1

Trestného zákona. Keďže v sťažovateľovom prípade medzi spáchaním činu a vynesením rozsudku nenadobudli účinnosť viaceré zákony, nemožno uvažovať nad aplikáciou druhej vety § 2 ods. 1 Trestného zákona.

11. Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd neponechal bez povšimnutia argumenty sťažovateľa produkované v konaní pred všeobecnými súdmi, pretože na s. 9 napadnutého uznesenia uviedol, že práve na základe ním uvedenej premisy nemožno pripustiť argumentáciu sťažovateľa, podľa ktorej neskoršie zahľadanie odsúdenia v obdobnej trestnej veci je rozhodnou skutočnosťou, ktorá by bola právne relevantná vo vzťahu k hodnoteniu trestnosti činu. Najvyšší súd tak v reakcii na sťažovateľove úvahy predostrel vlastné kontrapozičné argumenty a takýmto spôsobom sa vyrovnal so sťažovateľovou argumentáciou. So zreteľom na závery recipované do bodu 10 tohto uznesenia teda najvyšší súd dal konkrétnu a prilievajúcu odpoveď, prečo nemožno priznať relevanciu dôvodovým líniám, ktoré uvádzal sťažovateľ v dovolaní. Napadnuté uznesenie preto spĺňa požiadavky vyplývajúce zo základného práva na súdnu ochranu a z práva na spravodlivý súdny proces vo vzťahu k odôvodneniu súdneho rozhodnutia. V prípade sťažovateľa teda nemožno považovať závery najvyššieho súdu za také, ktoré by boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neutržateľné.

12. Pokiaľ sťažovateľ poukazuje na predchádzajúce rozhodnutia všeobecných súdov, ústavný súd v odpovedi uvádza, že viaceré z nich boli vydané za okolností, ktoré sa do určitej miery odlišujú od sťažovateľovej veci. Ústavný súd tiež upriamuje pozornosť sťažovateľa na svoju rozhodovaciu prax (m. m. napr. III. ÚS 492/2022, IV. ÚS 610/2021), podľa ktorej i keď zmena judikatúry vyvoláva konflikt medzi požiadavkou právnej istoty a požiadavkou materiálnej správnosti súdneho rozhodnutia, v aplikačnej praxi súdov je možná. ESLP formuloval všeobecný princíp, podľa ktorého požiadavka právnej istoty (ani ochrana legitímneho očakávania) nezahŕňa právo na ustálenú judikatúru (Unédic proti Francúzsku, č. 20153/04). ESLP tiež uviedol, že názorová nejednotnosť medzi súdmi je svojou povahou dôsledkom, ktorý je vlastný každému súdnemu systému (Zielinski a Pradal & Gonzales a ďalší proti Francúzsku, č. 24846/94). Judikatúra nemôže byť bez vývoja a nie je vylúčené, aby, a to i pri nezmenenej právnej úprave, bola nielen dopĺňovaná o nové interpretačné závery, ale aj menená (porovnaj nálež Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 117/07 z 20. júna 2007). Tento jav je do značnej miery prirodzený, pretože odráža skutočnosť, že proces interpretácie a aplikácie práva nie je statický, ale dynamický, a súdy, poctivo hľadajúce najsprávnejšie a najspravodlivejšie riešenie rozhodovaných prípadov, môžu neskôr dospieť k presvedčeniu, že riešenie, ktoré zvolili skôr, nie je z celého radu dôvodov optimálne (porovnaj stanovisko pléna Ústavného súdu Českej republiky z č. k. Pl. ÚS-st. 39/14 z 25. novembra 2014). Neexistuje a nemôže existovať žiadna garancia proti zmene judikatúry ako takej. I keď nenastane zmena spoločenských pomerov, v právnej oblasti dochádza k neustálemu vývoju a justičné orgány musia mať možnosť, ktorá plynie priamo z viazanosti sudcu zákonom, doterajší, na základe novo získaných poznatkov nesprávny právny názor zvrátiť a či prekonať (porovnaj nálež Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 3221/11 z 12. decembra 2013). Na tomto mieste ústavný súd podotýka, že nevidí dôvod na odklon od uvedených rozhodovacích línií.

13. Nadväzujúc na uvedené, ústavný súd poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, v zmysle ktorej mu neprislúcha vykonávať unifikačné intervencie do judikatúry všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení

neskorších predpisov zveruje všeobecným súdom. Ústavný súd vzhľadom na to, že nie je súčasťou systému všeobecného súdnictva, môže zasahovať do výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov všeobecnými súdmi len v prípadoch, keď sa ich výklad vyznačuje svojvôľou a zjavnou neodôvodnenosťou do tej miery, že to má za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. napr. III. ÚS 492/2022, IV. ÚS 574/2013, IV. ÚS 610/2021). O to v danom prípade so zreteľom na už uvádzané argumentačné línie nejde.

14. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť, ak namietaným postupom a rozhodnutím štátneho orgánu (orgánu verejnej moci), v danom prípade najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu, nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov (m. m. napr. I. ÚS 286/2023, III. ÚS 480/2023). Ústavný súd zastáva názor, že so zreteľom na závery uvedené v tomto uznesení chýba príčinná súvislosť medzi napadnutým uznesením a námietkami, ktoré sťažovateľ uplatnil v rámci argumentačných línií formulovaných v ústavnej sťažnosti.

15. So zreteľom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti dospel k zisteniu, že napadnuté uznesenie nesignalizuje možnosť porušenia základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva sťažovateľa garantovaného čl. 6 ods. 1 dohovoru, z čoho rezultuje, že dôvodnosť ústavnej sťažnosti nie je potrebné preskúmať po jej prijatí na ďalšie konanie. Podanú ústavnú sťažnosť preto ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

16. S prihliadnutím na odmietnutie ústavnej sťažnosti sťažovateľa ako celku rozhodovanie o návrhoch na zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, ako aj o návrhoch na priznanie finančného zadosťučinenia a priznanie náhrady trov konania stratilo opodstatnenie. Z tohto dôvodu sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. januára 2024

Robert Šorl
predseda senátu